

LUMBARDSKA PSEFIZMA, ← III. st., grčko pismo. Zagreb, Arheološki muzej

PINTARIĆ-HORVAT, Vera → HORVAT-PINTARIĆ, VERA

PINTEROVIĆ, Danica, povjesničarka i arheologinja (Osijek, 17. II. 1897 – 17. I. 1985). Studirala u Zagrebu i Beču, doktorirala na katedri za bizantologiju u Beogradu. Od 1919. radi na osječkim školama, od 1943. djeluje u Muzeju Slavonije u Osijeku, gdje je od 1949. bila ravnateljica. Bavila se poglavito proučavanjem ant. Murse. Vodila arheol. istraživanja u Našicama, Osijeku, Batinoj Skeli. Gl. urednica »Osječkoga zbornika« 1948–69.

BIBL.: Teodora, Osijek 1934; *Povijest namještaja*, Osijek 1952; *Povijest Našica*, Osječki zbornik, 1954; *Prilog topografiji Murse*, ibid., 1956; *Novi i neobjavljeni rimski kameni spomenici s terena Murse i okolice*, ibid., 1958; *O rimskoj bronci s terena Osijeka i okolice*, ibid., 1962; *Geme s terena Murse*, ibid., 1965; *Mursa u svjetlu novih izvora i nove literature*, ibid., 1967; *Problemi u istraživanju Limesa na sektoru Batina Skela–Ilok*, ibid., 1969; *Nepoznata Slavonija*, ibid., 1973–1975; *Nepoznati rimski natpisi iz Osijeka*, ibid., 1977; *Mursa i njeno područje u antičko doba*, Osijek 1978. B. Šu.

PINZNER, Martin, tesarski palir (Vieschau, Njemačka, ? – Karlovac, 22. I. 1789). Radio je u Karlovcu s tesarom N. Rauchom na gradnji drvenoga mosta preko Kupe 1756. Projektirao je i izveo 1785. brodogradilište u Žorovici (Karlovac), izradio 1786. situacijski plan tržnice u predgrađu Karlovca, a 1787. postavio novo krovšte na crkvi Sv. Trojstva u karlovačkoj tvrđavi te izveo popravke vojnoga skladišta u Dubovcu.

LIT.: Đ. Zatezalo, Kupa kao plovni put u XVIII. i XIX. stoljeću, Zbornik Historijskog arhiva u Karlovcu, 1970, str. 19, 32. – Đ. Cvitanović, Kulturna i umjetnička baština Karlovca od osnutka tvrđave do 19. stoljeća, u knjizi: Karlovac 1579–1979, Karlovac 1979, str. 386–389. – Ista, Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, Zagreb 1985, str. 316. Đ. C.

PIPLOVIĆ, Stanko, arhitekt i povjesničar umjetnosti (Split, 7. V. 1932). Studij arhitekture završio u Sarajevu 1960; doktorirao je u Zadru 1993. Istražuje povijest arhitekture i urbanizma u Dalmaciji, posebice fortifikacijske graditeljstvo i hortikulturnu baštinu. Izradio je smjernice za prostorne planove Lastova, Imotskoga i donjeg toka Neretve, studije o pov. razvitku dijelova srednjovj. Splita, Garanjinova perivoja u Trogiru te tvrđave Klis. Prema njegovim je projektima premješten ljetnikovac Garanjin u Divuljama te uređena tvrđava Gripe u Splitu.

BIBL.: *Garanjinov ljetnikovac u Divuljama*, Prilozi–Dalmacija, 1975; *Arhitekt Gianantonio Selva i klasicizam u Dalmaciji*, Peristil, 1975–76, 18–19; *Djelovanje arhitekta B. Mazzolinia u Dalmaciji*, ibid., 1977, 20; *Rekonstrukcija samostanskog kompleksa sv. Frane u Splitu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće*, Kulturna baština, 1985, 16; *Arhitekt Petar Pekota*, Peristil, 1987, 30; *Ejnar Dyggve u Dalmaciji*, Vijesti MK, 1987, 3–4; *Rad Ćirila Ivekovića u Dalmaciji*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1987, 13; *Eklektizam i secesija u urbanističkom razvitku Splita*, Peristil, 1988/89, 31–31; *Kamilo Tončić*, Split 1991; *Stari bunari u Splitu*, Kulturna baština, 1990, 20; *G. Niemann i E. Hébrard*, istraživači Dioklecijanove palače u Splitu, VJAH, 1990, 83; *Prostorno-arhitektonska revitalizacija parka Garagnin-Fanfagna u Trogiru*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1990, 16. R.

PIRAMATOVCI, selo SZ od Skradina. Na položaju Rogušama ima više željeznodobnih i rim. grobova s priložima (narukvice, fibule, privjesci). Rim. grobova s priložima ima i kraj župnoga stana, škole i crkve Sv. Roka, a tu su uočeni i djelomično istraženi ostaci rim. stambene arhitekture (dijelovi javnih kupki, mozaični podovi). Uz Šakića kuće otkriveno je više ranosrednjovj. grobova s keramičkim posudama, ratničkom opremom i

nakitom. Na položaju Bilo nalazi se veliko starohrv. groblje, a grobova iz istoga doba ima i na brežuljku Smrekovača.

LIT.: Š. Batović, Iz ranog željeznog doba Liburnije, Diadora, 1959, 1. – Z. Gumjača, Rezultati neobjavljenih i najnovijih arheoloških istraživanja antičkih i srednjovjekovnih lokaliteta na šibenskom području, u knjizi: Novija i neobjavljena istraživanja u Dalmaciji, Split 1978, str. 69–70. – J. Belošević, Materijalna kultura Hrvata od VII. do IX. st., Zagreb 1980, str. 64 i 104. Z. Gu.

PIROVAC, selo na obali SZ od Šibenika, s ostacima zidina iz XVI. st. podignutih radi obrane od Turaka. U vrhu ist. zabata grobljanske kapele Sv. Jurja nalazi se kip Majke Božje, a na pročelju barokne župne crkve kip anđela Gabrijela. Kipovi pokazuju značajke rada Bonina da Milana, a smatra se da su pripadale kompoziciji *Naveštenja*, za koju se pretpostavlja da je prvotno stajala na stupovima uz zap. portal šibenske katedrale. Na groblju se nalazi i gotički sarkofag s reljefnim prikazom *Majke Božje s Djetetom* među anđelima, što su ga 1447. prema nacrtu Jurja Dalmatinca izradili majstor A. Budičić i L. Pincino. Sarkofag je smješten u grobljanskoj kapeli obitelji Draganić-Vrančić.

LIT.: K. Stojić, Sela šibenskog kotara, Šibenik 1941, str. 143–148. – M. Prelog, Dalmatinski opus Bonina da Milano, Prilozi–Dalmacija, 1961. – I. Fisković, Neki vidovi umjetničkog rada J. Dalmatinca u Šibeniku, Rađovi HIJZ, 1981. Z. Gu.

PISANICE → NARODNA UMJETNOST

PISAROVINSKA JAMNICA, selo u Pokuplju na J strani Vukomeričkih gorica. Na dominantnu položaju stoji jednobrodna barokna župna crkva Sv. Martina (1740–49) s poligonalnim svetištem, bočnim kapelama, te visokim zvonikom uz gl. pročelje. Crkva ima barokna četiri oltara (glavni iz 1741), propovjedaonicu, sliku Sv. Barbare u kostimu hrv. plemkinje, kalež sa zapisom »1712, F. R. Orschich« i ex voto sliku s likovima u suvremenim nošnjama (1779). Uz crkvu je skladna župna drvena kurija (1785). LIT.: D. Baričević i Đ. Cvitanović, Skriveno blago – iz riznice umjetničkih znamenitosti jastrebarskoga kraja, Kaj, 1975, 8. A. Ht.

PISMO. Razvitkom kulture u svim civilizacijama mijenja se i karakter pisma, njegov oblik i veličina pa i lik. kvaliteta. Osim svoje komunikacijske svrhe pismo posjeduje lik. i stilske kategorije i onda kada prestaje biti slika. Njegova lik. vrsnoća ovisi o više čimbenika (važnost i namjena poruke, sposobnost pisara). Uz obično se pismo u svim kulturama njegovala i *kaligrafija*, krasopis, pri čemu se nije samo pažljivije pisao osnovni znak nego su mu se dodavali i ukrasni elementi, linearni, višebojni pa i figurativni, što osobito vrijedi za početna slova (*inicijal*).

NADGROBNI SPOMENIK KVINTA ERONIJA FIRMINA, I–III. st., rimska kapitala. Split, Arheološki muzej

DETALJ VIŠESLAVOVE KRSTIONICE, oko 800, rustična kapitala (hrvatska). Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

Osnovica su pisma pojedinačna slova koja su u svojoj osnovi čisti oblik crte kao takve. Premda svako pojedino slovo ima vrijednost za sebe, s drugim isto tako zasebnim znacima uklapa se u cjelinu, najprije riječi, potom retka i konačno plohe, s kojom tvori harmoničnu cjelinu. Duktus slova je zapravo glavni nosilac ekspresije pisma; premda se mijenja tijekom pojedinih razdoblja, on ovisi i o karakteru i sposobnosti pisara. Ponekad mek, oblikuje slovo u blagim oblinama, drugi put je tvrd i teži ravnim crtama i ostrim lomovima. Jednom teži vertikalni, drugi put horizontalni ili se pak smiruje u kvadratičnu ili kružnu obliku. Uporabom obliha i okomitih slova ili dijelova slova postiže se ritam i dinamičnost pisma.

U eur. su pismima u uporabi dvije vrste slova, *velika* ili *majuskulna* i *mala* ili *minuskulna*. Visina slova pojedine od tih vrsta pisama uvijek je jednaka, a slova se mogu smjestiti u zamišljeni sustav crta koje im određuju visinu. Majuskulna se slova pišu u sustavu od dviju crta, dok se minuskulna smještaju u sustav od četiri crte. Naša glagoljica ima tri sustava crta. U najstarije doba piše se ispod jedne zamišljene crte, a slova su s donje strane neodređena; poslije se ustavna glagoljica piše između dviju crta, a kurzivna u sustavu od triju crta. O broju zamišljenih crta ovisi dina-

POLJIČKI STATUT, 1440, bosančica. Zagreb, Arhiv HAZU

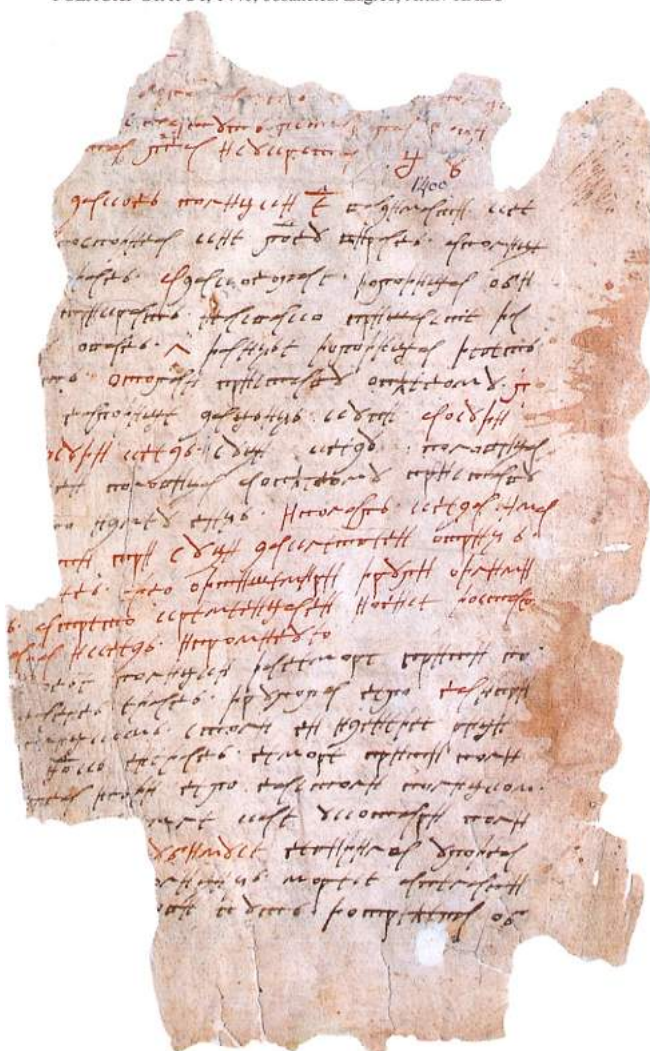
mičnost pisma; pismo između dviju crta je statičnije, na jednoj crti je nešto dinamičnije, dok je ono na tri ili četiri crte najdinamičnije.

U zapisu dlijetom na kamenu slova su redovito odvojena jedna od drugih i bez ukrasa, a crte su jasnije i ravnije; zapisi na kamenu (lapis) tražili su literarnu sažetost. Pismo pisano perom ili daščicom na mekoj podlozi (pergament, papir) mekše je, s više oblina i valovitosti, a u ranijim razdobljima, sve do gotike, slova su redovito zasebna. Pisma namijenjena užemu krugu međusobno su povezana ili su pisana kraticama, čak djelomično jedna iznad drugih (zbog brzine pisanja i radi štednje). Takvo se pismo zove i *kurziv* jer su slova zbog brzine pokreta pisaljke gotovo redovito nagnuta nešto udesno (kao da trče). U kurzivu snažno dolazi do izražaja osobnost pisara.

Znanost koja proučava razvitak pisma kroz povijest zove se *paleografija*, a znanost koja iz pisma proučava karakterne osobine i psihičko stanje pisara zove se *grafologija*.

Na području Hrvatske kroz povijest je u redovitoj uporabi bilo više pisama: grčko pismo, latinica, glagoljica, ćirilica, bosančica, arapsko, te rjeđe hebrejsko pismo. Najstariji primjeri očuvanoga pisma potječu iz ← IV.

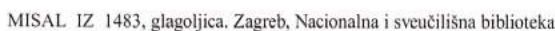
PAZINSKI FRAGMENTI, poč. XIV. st., glagoljica. Zagreb, Arhiv HAZU

MISAL JURJA TOPUSKOGA, XV/XVI. st., gotička minuskula (bolonjska). Zagreb, Riznica katedrale

[illegible][illegible]

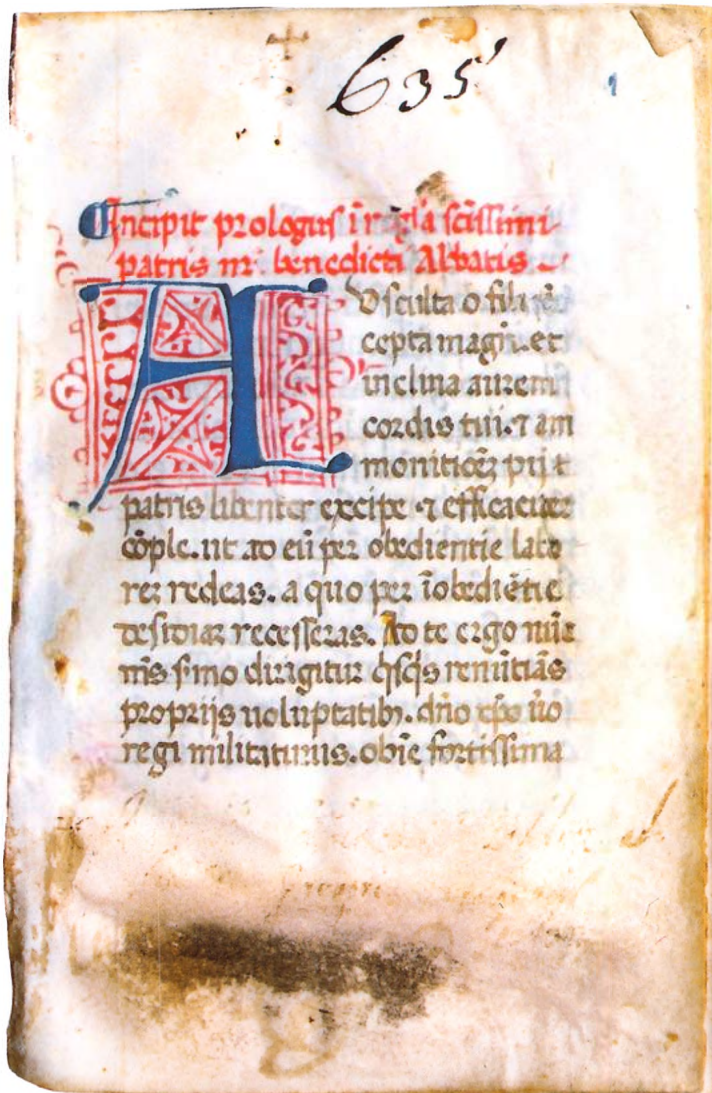
i ← III. st. To su zapisi grč. kolonista uklesani na kamenu grčkim jezikom i alfabetom, a nađeni su na Visu, Hvaru i Korčuli. Klesana majuskulna slova lapidarnoga pisma kvadratična su oblika i posve čistih crta. Najvažniji od tih zapisa je tzv. »Lumbardska psefizma«, kojom se ovjekovječuje utemeljenje kolonije u Lumbardi.

Uporaba latinskoga pisma i jezika u nas počinje sred. ← 1. st. i potrajat će sve do novoga vijeka usporedno s drugim pismima i jezicima. Najstariji se zapisi pojavljuju na sarkofazima i nadgrobnim stelama, a poslije i u svim ostalim područjima života. Najstariji su spomenici pisani tipom slova *capitalis quadrata*, majuskulnim uspravnim slovima kvadratična oblika, koja su potpuno odvojena jedna od drugih, te tipom *capitalis rustica*, u kojemu su slova također odvojena, ali su nešto skošena, teže vertikalni, a crte su nepravilne. Ponekad se pojavljuje i kurziv.

Latinicom i lat. jezikom pisani su i najstariji hrv. zapisi: natpis na Višeslavovoj krstionici (oko god. 800), Trpimirov natpis iz Rižinica, više Branimirovih natpisa iz IX. st., nadgrobna ploča kraljice Jelene iz 967. Svi su oni pisani jednom inačicom rustične kapitale. Najstariji naš spomenik pisan na pergamentu je »Splitski evanđelistar« iz VIII. st.; pisan je *uncijalom* i *poluuncijalom*, koje su slične kamenju kapitali, ali je potez mekši i ima više oblina. Slova su u poluuncijali nešto viša, a crte nepravilnije.

Iz razdoblja XI—XIII. st. ima više kodeksa pisanih *beneventanom* i *karolinom*; očuvani su gotovo u svim hrv. gradovima, a potječu uglavnom iz mnogobrojnih skriptorija koji se u to doba osnivaju u dalm. gradovima. Premda su oba ta pisma u uporabi usporedno ili naizmjenično, ovisno o skriptorima, ipak prevladava beneventana. Karolina ili *karolińska minuskula* je tip pisma koji se razvio u Franačkoj u doba Karolinga, a odatle se proširio u sr. Europu i dalje. Slova su, kao i riječi, međusobno odvojena; ipak, slova jedne riječi povezuju se sitnim crticama tamo gdje je

REGULA SV. BENEDIKTA, XV. st., gotička minuskula. Zagreb, Arhiv HAZU

među njima najmanji razmak, gore ili dolje, no te crte ne mijenjaju karakter slova već samo daju dojam treperenja riječi. Slova su u svojemu glavnome dijelu obla, a iz nekih slova gore ili dolje izlaze okomite crte, *haste*, koje djeluju kao okomite dominante i daju stranici dojam dinamičnosti. Ligature su rijetke radi veće jasnoće samostalnih elemenata unutar cjeline i cjeline same. Pri kraju romanike slova dobivaju početnu i završnu crticu, *haste* na završetku dobivaju petlju, polukružni lukovi postaju ovalni, slova uža, viša i međusobno bliža te stoga riječi i reci gube jasnoću. Na karolini je očuvano više kodeksa u Zagrebu, Zadru, Šibeniku, Splitu i Dubrovniku.

Od XIII. st. do kraja XV. st. u svim se skriptorijima u Hrvatskoj piše novim lat. pismom, *goticom*. U tome su pismu slova vrlo izdužena, međusobno zbližena i spojena crticama, gornje i donje obline trupa slova su slomljene, *haste* su izdužene s crticom na kraju. Strukturu riječi pa i stranice tvori mreža okomitih crta međusobno dijagonalno povezanih. Slova gube individualnost i podređuju se cjelini, te se međusobno izjednačuju, zbog čega ih je teško razlikovati. Uski bijeli međuprostori pergamenta zajedno s mrežom crtica stvaraju živu igru svjetla i sjene koja raste u vertikalu. Duktus slova se jednostruko ili dvostruko lomi i prekida, zbog pisanja veoma širokom pisaljkom, tako da nekadašnje obline bivaju slomljene u šiljasti luk ili čak pravi kut; to se prelamanje ponekad i udvostručuje, pa se dobiva novi tip gotičke minuskule, *fraktura*. *Haste* završavaju rašljama ili zadebljanjima, što još više pridonosi dinamičnosti i nemiru stranice. Crkv. knjige namijenjene većem broju osoba pisane su u velikim formatima i velikim, ali ipak minuskulnim slovima, dok su rukopisi namijenjeni pojedincima (kancelarijski spisi i udžbenici) pisani kurzivom i s mnogo kratice, s osobito naglašenim *hastama*. U primorskome je dijelu najčešći tal. tip gotice u kojoj prevladavaju obline i horizontalnost, tzv. *littera bonnoniensis*, dok u kontinentalnome dijelu Hrvatske prevladava njem. tip gotice s mnogo lomova i šiljastih elemenata, tzv. *fraktura*. Osim slova, na gotičkim se stranicama nalaze i mnogobrojni ukrasni elementi, linearni, biljni i figurativni, koji još više pojačavaju dojam pokrenutosti i mrežaste kompozicije stranice. U svim katedralnim i samostanskim knjižnicama čuva se niz spomenika pisanih goticom vrlo visoke umj. vrijednosti (→ *Illuminacija*).

Krajem XV. st. i u naše krajeve stiže novo renesansno pismo *humanistika*, koja se vraća ant. uzorima. Majuskulna slova oponašaju rim. kvadratnu kapitalu, a minuskulna pročišćenu karolinu. Slova su u oba slučaja odvojena, obla, čista, bez vitica, a *haste* su prilično dugačke. Duktus slova je miran i ravnomjeran, relativno tanak a kratice su rijetke, tako da stranicom prevladava bjelina pergamenta i jasnoća oblika.

S pojavom tiska potisnuta je rukopisna knjiga, a s njom i kaligrafija, ali ostao je kurziv, uglavnom u uredima. Kaligrafski se od sada pišu još jedino diplome i poneki raskošni ekskluzivni kodeksi (Klovičevići iz XVI. st. i Razmilovićevići na Polju u Splitu iz 1670). Diplome se u XVI. st. pišu humanistikom, a poslije kaligrafskim kurzivom. U nas je tiskano pismo najprije bilo na glagoljici potom i ćirilici (najstarije su knjige tiskane u Italiji). Glag. tisak preuzima hrv. ustav, dakako pročišćena i pravilno geometrijski oblikovana slova, dok latinične knjige u XV. st. preuzimaju gotičku minuskulu, a u XVI. st. humanistiku; nakon toga se tiskano pismo naglo razvija pa postoji niz varijanti slova.

U drugoj pol. IX. st. sveta braća Ćiril i Metod iznalaze za potrebe evangelizacije Južnih Slavena posebno pismo, *glagoljicu*. Nedugo potom Kliment Ohridski iznalazi i drugo pismo, *ćirilicu*, tj. prilagođuje grčku uncijalu, dodajući joj slova za slav. glasove kojih u grč. jeziku nije bilo.

Na području Bosne i Hercegovine te sr. i juž. Dalmacije razvio se poseban tip ćirilice, *bosančica* (zapadna ćirilica).

LIT.: Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — Pisana riječ u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1982. — Minijatura, Beograd—Zagreb—Mostar 1983. — Pisana riječ u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1986. A. Bad.

PITEŠA, Ivan, arhitekt (Prapatnica kraj Trogira, 24. VI. 1944). Studij arhitekture završio 1968 (N. Šegvić, A. Dragomanović), 1975—76. suradnik je Majstorske radionice D. Galića u Zagrebu. Projektirao pretežno ugostiteljske te poslovno-trgovačke građevine od kojih se ističu: »Lička kuća« na Plitvicama (1971), hotel u Jasenovcu (1980); tržnica »Utrine« (1980), objekti »Plitvice« u Lučkom (1984, sa Z. Bregovcem), poslovno-športski centar »Cibona« (1987, s M. Hrzićem, B. Šerbetićem) — sve u Zagrebu te turističko naselje »Veľebno« u Baškim Oštarijama (1993).

I. PITEŠA, hotel *Velebno* u Baškim Oštarijama

Osobitu pozornost posvećuje uređenju i adaptaciji tržnih prostora (mliječni odjel tržnice Dolac, 1983; velika hala tržnice Dolac, 1994. u Zagrebu) kao i uređenju interijera (robna kuća »Grama«, 1982; muzej »Mimara«, 1987, s M. Kranjcom, M. Salajem, B. Šerbetićem). Sudjelovao je na natječajima za spomen-dom sa športskom dvoranom (III. nagrada, 1971, sa S. Tešijom) i gradski stadion (I. nagrada, 1976) u Splitu; srednjoškolski centar u Puli (I. nagrada, 1988); istočni ulaz u Velesajam (II. nagrada, 1986, s M. Hrzićem i N. Šegvićem), poslovnu zgradu u Ul. Hrvatske bratske zajednice (I. nagrada, 1989, s V. Kasunom) — sve u Zagrebu; tržni centar u Sesvetama (I. nagrada, 1992) te za rješenje ulaza u Heidelberg (I. nagrada, 1992).

LIT.: I. Maroević, Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj, Arhitektura, 1981, 176—177. — Ž. Domljan, Tržnica kao tradicijski i sociourbani fenomen, ibid., 1981, 178—179. — Z. Kolacio, Pitešina intervencija na Dolcu, ČIP, 1984, 7. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945—1985, Arhitektura, 1986, 196—199. — I. Maroević, Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina, Radovi IPU, 1992, 16. J. M. M.

PITINAC, Matija, kipar (Osijek, 26. VIII. 1926 — 6. I. 1982). Samouk, radio je punu plastiku i reljefe, bavio se crtežom i grafikom. Modelirao figuralne kompozicije i portrete. Kod muških se likova osjeća Meštrovićev utjecaj, dok u ženskim aktovima prevladava meka, obla forma. — Samostalno je izlagao u Osijeku, Požegi, Vukovaru i Zagrebu.

LIT.: O. Švajcer, Kipar Matija Pitinac, Revija, 1970, 2.

PIVAC, Nada, slikarica (Čapljina, 11. I. 1926). Diplomirala na Akademiji u Beogradu 1953, poslijediplomski studij završila 1955 (N. Gvozdenović). Suosnivačica Akademije u Sarajevu, na kojoj je predavala 1970—91. Šezdesetih god. slika na tragu nadrealizma (*Susret, Marionete, Fantastična glava*). God. 1966/67. radi seriju mrtvih priroda u pastelu, potom prihvaća apstrakciju (*Polifonija*, 1974). Od 1977. stvara pasteले iz Počitelja, u kojima se kreće od mrlje do geometrijski strukturirane plohe i od suzdržana do smjeloga kolorita (*Sintetički predio*, 1978; *Krovovi medrese*, 1985). U novijim se djelima približila ekspresionizmu. Samostalno je izlagala u Osijeku, Vinkovcima, Beogradu, Sarajevu, Zenici, Tuzli i Zagrebu.

LIT.: A. Begić, Tihožitija Nade Pivac, Život (Sarajevo), 1967, 4. — M. Husedžinović, Nada Pivac (katalog), Banja Luka 1987. — A. Begić, Nada Pivac (katalog), Sarajevo 1991. R.

PLAKAT, poseban oblik vizualne komunikacije; pojavljuje se u prvoj pol. XIX. st., kada usavršavanje tiskarske litografske tehnike (izumljena 1798) omogućuje jeftino i brzo umnažanje grafičkih predložaka namijenjenih javnome komuniciranju.

Litografski je tisak u Zagreb uvela tiskara C. Albrechta 1851. Osim te tiskare postojale su i litografske te, još savršenije, kromolitografske preše u okviru »Kromolitografske tvornice Rožankowski i drug d.d.« (od 1898), »Svjetlotiskarskoga zavoda R. Mosinger d.d.« (od 1904), »Matičeva litografskoga zavoda« (od 1896) i Kraljevske zemaljske tiskare (od 1912).

Izrada političkoga, industrijskog i kulturnog plakata do kraja XIX. st. ostaje u Hrvatskoj uglavnom anonimna. Grafička su rješenja vrlo jednostavna, najčešće se rabe tipografske varijacije s tipiziranim ukrasnim okvirima (»Proglas bana Jelačića o ukidanju kmetstva, 1848«, Tiskara Lj. Gaja, Zagreb).

P. se u modernome grafičkom smislu pojavljuje u Hrvatskoj potkraj XIX. st. U početnome razdoblju nema još vlastita medijska svojstva, već je to redovito prilagođeni prethodni slikarski ili grafički predložak (B. Čikoš-Sesija, plakat za časopis »Mladost«, Zagreb 1898). Plakati se najčešće rade za kulturne priredbe, koncerte i izložbe. Izvode ih i potpisuju tada moderni mladi umjetnici: T. Krizman, F. B. Angeli Radovani, M. Cl. Crnčić, O. Antonini, R. Auer, Lj. Babić itd., koji u pojedinim plakatnim rješenjima